

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд на тема: *"Диагностика и оценяване на бързината и издръжливостта на 14-16 годишни състезатели по хокей на трева"* за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ по професионално направление I.3. Педагогика на обучението по (Физическо възпитание и спортната тренировка)

Рецензент: проф. дпн Магдалена Глушкова

Докторант: Вероника Любенова Георгиева, катедра „Спорт“ при ЮЗУ “Н. Рилски“

I. КРАТКИ БИОГРАФИЧНИ ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТА

Докторантът Вероника Любенова Георгиева е родена през 1987г. в Благоевград. През 2006г. завършва средното си образование в Професионална гимназия по текстил и облекло в Благоевград, след което продължава висшето си образование в ОКС Бакалавър в специалност „Физическо възпитание и спорт“ в ЮЗУ “Неофит Рилски“, а впоследствие и в ОКС Магистър - по програма „Спортна анимация“ (2006-2011 г.).

След конкурс е зачислена на редовна докторантура в катедра „Спорт“ при ЮЗУ (заповед на ректора № 325/25.02.2013г.). Срокът на завършване на докторантурата е изтекъл на 24.02.2016г., но поради раждане и отглеждане на 2 деца (в периода 2016-2018 г.), докторантурата ѝ е удължена с 2 години.

През трите години на докторантско обучение Вероника Георгиева е изпълнила изискванията по индивидуалния ѝ учебен план, включващи лекционни курсове, публикационна активност, изпити, преподавателска дейност.

Положила е значителни усилия за организиране и провеждане на научните изследвания на националните състезатели по хокей на трева, поради динамичния режим на спортната им подготовка, съчетан със състезателна, лагерна и други присъщи за националните отбори дейности.

От текущите ѝ и годишни отчети става ясно, че докторантката е проявявала активности, освен свързани с дисертацията и инициативност, организационни умения и добросъвестност по отношение на други поставяните от катедрата задачи.

Така например, в периода на обучението си активно участва в спортно-състезателната дейност на катедра „Спорт“, провеждайки тренировъчната дейност на женския отбор по хокей на трева на ЮЗУ, успешно участващ в държавни и студентски първенства (с класирания от II до IV място).

Докторант Вероника Георгиева основава спортен клуб по хокей „Пирин“ в Благоевград, в който обучава деца (начално обучение) и състезатели. СК се състезава в две възрастови групи в държавни и клубни първенства в зала и на открито.

Дисертационният труд на Вероника Георгиева е предварително обсъден и допуснат до защита, с решение на катедрения съвет на катедра „Спорт“ при факултета „Обществено здраве, здравни грижи и спорт“ на ЮЗУ „Неофит Рилски“ (протокол № 8/23.04.2018 г.).

II. АКТУАЛНОСТ НА ИЗСЛЕДВАНИЯ НАУЧЕН ПРОБЛЕМ

Спортът „хокей на трева“ е млад спорт у нас и не е достатъчно научно обезпечен. Установяват се отделни спортно-педагогическите изследвания за различните възрастови групи и за различни нива на спортна подготовка на хокеистите.

Справката показва, че у нас изследванията се свеждат основно до проведените от А. Антонов и Т. Димитриеска (2006; 2011; 2013; 2014) при 10-12 годишни деца от двата пола и при 14-16 годишни момчета хокеисти.

По отношение на най-добрите 14-16 годишни състезатели на България липсват проучвания за спортно-техническото им състояние и кондиционна подготовка, които определят тренировъчния модел и модела за управление и контрол на подготовката им.

Въобще, акцент в съвременните научни трудове изучаващи развитието на човешкия фактор в глобален мащаб е тревогата от недостатъчна или неактуална информация за параметрите на развитието, осигуряващи условия за работоспособност и устойчивостта ѝ.

Дисертацията подчертава недостатъчните познания за биофизическите "вътрешни" граници на оптимално функциониране на организма на хокеистките, за изменчивостта им, за процесуалните им и резултативни особености на функциониране.

Необходимо е определяне и на „външни“ граници на функциониране на системите, изменящи се вследствие на външни фактори (спортната дейност). Тези проблеми налагат перманентни изследвания в контекста на спецификата на хокея и на естественото биологично развитие на състезателките.

Изследователската работа на докторантката е насочена към събиране на информация за моментното състояние и промените в организма на 14-16 г. хокеистки от националния отбор на страната и в резултат на това - управление и прогнозиране на развитието.

Информацията служи и за изучаване на факторите обуславящи различните състояния и промени, вследствие на което могат да се вземат решения за планиране на тренировъчната дейност.

Актуалността на научния проблем се определя и от положението, че вследствие от развитието на науката и научният инструментариум, в дисертацията са аргументирани научните основания за разработването на диагностична и оценителна система за хокеистките в етапа на спортната им специализация.

III. ДАННИ И ОЦЕНКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Структура и обем на дисертационния труд

Дисертационният труд е с общ обем от 227 страници, от тях 197 стандартни страници текст, включващи: въведение, четири глави, изводи, препоръки и приноси.

Обособен е и раздел „Приложения“ с таблици, анкети и други приложения (общо 30 броя). Текстът е онагледен с 20 таблици и 8 фигури и блок-схеми.

Библиографската справка на използваните източници включва 242 броя и е структурирана в 3 раздела: литературни източници на кирилица – 135 броя, литературни източници на английски език – 91 заглавия; интернет източници – 8 броя. От казаното следва, че както по обем, така и по ползвани литературни източници дисертационният труд съответства на изискванията за придобиване на ОНС „Доктор“, т.е. реализиран е

необходимия обем научно-изследователска дейност, изискваща и съответна задълбочена литературна осведоменост на докторантката.

Структурата на дисертацията е класическа за областта на спорта и физическото възпитание у нас.

Целта, предмета и обекта на изследването са ясно формулирани и съответстват на темата на дисертацията.

Задачите на изследването

Задачите на изследването и изпълнението им осигурява постигането на целта на дисертацията. В хода на решаването им е анализирано състоянието на спортната подготовка по хоккей в България. Научно обоснована е разработената система за диагностика и оценяване на основните компоненти на специалната кондиционно-техническа подготовка на 14-16 годишните хокеистки. Установен е кондиционния статус на състезателките. Разкрита и взаимовръзката между изследваните компоненти на физическата кондиция и спортната им техника и е проверена статистическата значимост на зависимостите.

В процесът на изследването докторантката е приложила *интегративни, дейностни и личностно ориентирани* подходи.

Контингент на изследването

Контингент на изследването са водещите 14 – 16-годишни състезателки по хоккей на трева (*приложение 1*), включени в националния отбор на България през 2013 - 2014 година. По време на изследването са в *етап на спортната им специализация*, с продължителност от две години, който предявява повишени изисквания към кондиционната им и технико-тактическа подготовка.

Важна задача на етапа е и подбора на перспективни състезателки и селекция за представителните отбори на страната ни.

Методи на изследване и тестова батерия

Методите на изследването са адекватни на целта и задачите и осигуряват достоверност на научните твърдения.

Проведено е *анкетирание* на 15 български треньори и специалисти по хоккей на трева за оценяване значението на посочени от докторантката 12 базови компоненти на физическата кондиция в хокея (*приложение 2*).

Оценяването е от 1 до 10 точки и въз основа на резултатите е изготвено нисходящо класиране според значимостта на двигателните способности за хокея на трева (от гледна точка на хокейните специалисти).

Проведена е и *експертна оценка на техниката* на състезателките. Освен това, въз основа на *тестиране* е установено състоянието и е изготвен профил на водещите кондиционни и технически качества нахокеистките.

Данните от емпиричните изследвания са обработени чрез софтуерния пакет Prism. Проведени са *вариационен и корелационен анализ и проверка на хипотези*.

Приложен е и *персентилен метод* за изготвяне на нормативи и определяне на зоните на близкото и по-далечно развитие. По формули са изчислени скоростта, ускорението, относителни дялове (%) и др.

Тестовата батерия включва 21 високоинформативни теста (*приложение 16*) с установена надеждност на тестовете над 0,73 (с преобладаващо r_{tt} над 0,85). Показателите са 35 броя и са индикатори за антропометричното,, двигателно и функционално състояние на състезателките (*табл. 1*).

Или тестовете съответстват на целта на изследването, имат необходимата валидност и надеждност, съобразени са по трудност на етапа на спортна подготовка на състезателките, условията на тестиране са стандартизирани.

Организация и етапи на изследването

Научното изследване е проведено в продължение на 3 години (2013-2016г.). Протекло е на три етапа (*теоретико–концептуален, диагностично-изследователски и заключителен етап*), по времето на които докторантката успешно и в пълен обем е реализирала планираните задачи на изследването.

Качества на научната разработка

Езиков стил. Езиковият стил на докторатката е научен, съдържателен и информативен. Изложението показва добра теоретическа подготовка и умение за провеждане на самостоятелна научно-изследователска работа.

Достоверност на научните твърдения

Достоверността на научните твърдения в дисертацията произтичат от коректно приложени математико-статистически методи и коректна интерпретация на данните.

Резултатите са представени като стойности на статистически признаци, включително средни и/или норми.

В това отношение докторантката е удовлетворила и двете концепции на изследователите и статистиците, формирани в дългогодишен спор за приложението на средните и нормите в биометрията, като преобладават привържениците на нормите.

Определените от изследователите норми за оценка на различни показатели на спортистките, според етапа на спортната им подготовка и плановите за развитието им обаче са временни, поради което докторантката (чрез персентилен метод) задава и зоните на близкото им и по-далечно развитие.

Разсъжденията за типовото средно развитие обаче водят до заключения, ч например, че бързината на отбора хокеистки е различна от аритметичната ѝ величина, от величината на интегралното ѝ състояние в отбора, различно е и спрямо аналитичните средни на състезателките, поради което докторантката представя резултатите и интерпретациите или на средните или на нормите, според конкретните ѝ цели и задачи и според потребностите на практиката.

Друг аспект в научното изследване - индикатор за висока достоверност на научните твърдения е проверката на статистическата значимост на корелациите.

Проведен е и сравнителен анализ на резултатите от спортната подготовка на българските хокеистки с националки на Русия, ЮАР и други страни (с.101).

Идентифицирани са дефицити и силни страни в подготовката на състезателките у нас. Изведени са заключения и препоръки.

Изводите са 10 (част от тях са обобщени, други - конкретни) и произтичат от получените резултати и са пряк отговор на планираните в дисертацията задачи.

В проведеното научно изследване се откриват **евристични елементи**, по отношение на тестовата батерия, резултатите и научното обосноваване на системата за диагностика и оценяване на състезателките.

Следователно, дисертационният труд съдържа съвременни теоретични концепции и научно-приложни решения на такива значими проблеми като диагностиката, оценяването, управлението и контрола на спортната подготовка на състезателките по хокей на трева, което е в съответствие със съвременните научни постановки и високи изисквания към научното обезпечаване на спортната подготовка.

IV. АВТОРЕФЕРАТ

Авторефератът коректно отразява основните постановки в съдържанието на дисертационния труд - на технологията на изследването, на резултатите, изводите, препоръките и приносите.

V. ПУБЛИКАЦИИ ПО ТЕМАТА НА ДИСЕРТАЦИЯТА

Докторантката представя резултати от дисертационният труд на академичната общност в страната и в чужбина чрез 4 публикации, посочени в автореферата. От тях 2 са в чужбина (в научни списания в Румъния и Македония), една публикация е в сп. «Спорт и наука» и един изнесен доклад пред научната конференция „Физическо възпитание, спорт и кинезитерапия“, организирана от ЮЗУ “Неофит Рилски” в Благоевград.

В авторефератът е представено и участие на докторантката в научен проект, като от заглавието е видно, че косвено е свързан с темата на дисертацията. Проектът е *"Диагностициране на спортно-техническите умения, знания и спортни интереси на студентите от ЮЗУ "Неофит Рилски"* (Благоевград, 2014 г.).

VI. НАУЧНИ ПРИНОСИ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯТ ТРУД

Като по-значими приноси на научната разработка на докторантката определям следните:

1. Разработени са нови тестове за оценка на двигателните способности на 14-16 г. хокеистки от националния отбор и клубните отбори и е проверена статистическата им надеждност.
2. Изведени са водещи кондиционни способности за спорта „хокей на трева“ при момичета в посочената възраст, в етапа на спортната им специализация.
3. Разработена е и научно аргументирана интегрална система за диагностика и оценяване на кондиционно-техническата подготовка на 14-16-годишните хокеистки и методика за приложението ѝ.
4. Идентифициран е кондиционно-техническия статус на 14-16-годишните хокеистки от националния отбор на България в етапа на спортната им специализация.

5. Създадени са предпоставки за ефективен контрол на спортната подготовка и селекция на състезатели по хоккей на трева, в етапа на спортната им специализация.

VII. ПРЕПОРЪКИ И ВЪПРОСИ

1. Представените на с. 59 „Основни работни понятия“ в края на първа глава би следвало да бъдат изтеглени напред, поради това, че преди изясняването им докторантката широко ги интерпретира. Ако представянето им на читателя е в края на първата глава, би следвало да се уточни, че изясняването на същността на основните понятия използвани в дисертацията произтича, т.е. е следствие от проучване на литературните източници.
2. Препоръчвам в бъдещата научна дейност на докторантката, при определяне на зоните на близкото и по-далечно развитие на състезателките по различни показатели да прилага 5 или 7-степенна скала, за по-голяма различителна способност на оценките.
3. Понятията „линейна бързина“, „стартова бързина“, „игрова бързина“ (с. 64 и навсякъде в дисертацията) авторски ли са или не, защото не са посочени източници и част от тях приемам като авторски. Във връзка с това въпросите ми към докторантката са следните:
 - бързината е времеви параметър и линейността ѝ в какво се изразява? Времето на протичане ли е равномерно или пътят е линеен и ако пътят е линеен не става ли дума за скорост, в която участва и бързината, но може и да не е основен фактор;
 - от друга страна, под „стартова бързина“ бързината на реакцията ли се има предвид или комплексната проява на елементарните ѝ форми, които като общ резултат отразяват ускорението, което обаче зависи и от масата на тялото, от взривната сила на състезателката и от други фактори.
4. Препоръчвам в бъдещата НИД докторантката да изследва и разшири диагностичната си система включвайки и специалните координационни способности на състезателките, както и установяване на влиянието им върху спортния резултат).
5. Препоръчвам издаване на монография за по-широк достъп на академичната общност, на треньорите, студентите от спец. „Спорт“ и на други интересувани се от резултатите и от системата за оценяване.

Посочените препоръки очертават перспективите за популяризиране на получените резултати и разширяване на възможностите за приложението им, не само в спортно-тренировъчната дейност по хоккей на трева, а и в други спортове, поради това, че оценителната система е с възможност за по-широко приложение и в други спортове, но с различна доминантност на показателите.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на качествата на представения ми за рецензиране дисертационен труд, който съдържа съвременни научно - теоретични концепции и научно - практически решения на проблеми, свързани с диагностиката и оценяването на аспекти от спортната подготовка на състезателките по хоккей на трева, които допринасят за разширяване на теоретичната и научна основа на ТМСТ, чрез установени нови научни факти и поради положителната ми оценка на дисертационния труд, предлагам на уважаемите членове на научното жури да присъдят ОНС „Доктор“ на Вероника Любенова Георгиева по професионалното направление I.3. Педагогика на обучението по (Физическо възпитание и спортната тренировка).

21. 05. 2018 г.

Рецензент:
проф. дпн М.Глушкова